

بررسی فاصله زمانی مناسب برای آمارگیری از
طرح هزینه و درآمد خانوار با هدف تأمین
اقلام مورد نیاز حساب‌های ملی ایران

بررسی فاصله زمانی مناسب برای اجرای
طرح هزینه و درآمد خانوار با هدف تأمین
اقلام مورد نیاز حساب‌های ملی ایران

مجری

حسین میرزائی

همکاران طرح

فریده باقری، سپیده صالحی، محمد غلامی، مهرنوش قاسمی

مشاور طرح

فریده برادران خسروشاهی

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی

پژوهشکده‌ی آمار

تابستان ۱۳۸۵

به نام خداوند جان و خرد

پیش‌گفتار

آمارگیری از هزینه خانوارها توسط مرکز آمار ایران از سال ۱۳۴۷ آغاز شد. از سال ۱۳۵۳ در این آمارگیری علاوه بر هزینه، درآمد خانوارهای شهری نیز مورد پرسش قرار گرفت و تاکنون غیر از سال‌های ۱۳۵۵ و ۱۳۵۷ و ۱۳۶۰ هر ساله انجام می‌شود. کاربرد اساسی و متنوع نتایج این طرح در ارزیابی آثار سیاست‌های اقتصادی، توزیع درآمد و روابط متقابل اجتماعی و اقتصادی خانوارها و نقش عمده آن در تأمین اطلاعات لازم برای حساب‌های ملی و منطقه‌ای اهمیت اجرای مستمر آن را نشان می‌دهد. همه ساله نتایج این طرح در چهار بخش خصوصیات اقتصادی-اجتماعی خانوار، هزینه‌های خوراکی و غیر خوراکی، درآمد خانوار، هزینه و درآمد خانوارها در سطح کل کشور و استان در قالب گزارش تفصیلی از آمارگیری هزینه و درآمد خانوار منتشر می‌شود.

با توجه به این‌که اجرای سالانه این طرح هزینه بالایی را بر مرکز آمار ایران تحمیل می‌کند و از سوی دیگر نتایج آن علاوه بر کاربران بیرونی توسط دفتر حساب‌های اقتصادی مرکز آمار ایران در تهیه حساب‌های ملی مورد استفاده قرار می‌گیرد لذا توسط ریاست وقت مرکز آمار ایران، پژوهشکده‌ی آمار موظف شد تا بررسی نماید آیا با افزایش فاصله زمانی اجرای این طرح که منجر به کاهش بار هزینه اجرای طرح می‌شود می‌توان نیازهای کاربران مختلف به‌ویژه در زمینه حساب‌های ملی را پاسخ گفت. با توجه به حساسیت موضوع مقرر شد انجام طرح مذکور در دو مرحله انجام شود. مرحله اول شامل مطالعات اولیه در خصوص طرح هزینه و درآمد خانوارها و بررسی خطاهای ناشی از عدم اجرای سالیانه این طرح و مرحله دوم شامل امکان‌سنجی روش‌های دیگر برای تولید اقلام حساب‌های ملی در صورت عدم اجرای سالیانه طرح. البته در صورتی که مرحله اول پژوهش تغییر توالی زمانی اجرای طرح را غیر ممکن ارزیابی نماید، مرحله دوم پژوهش انجام نخواهد گرفت.

این طرح با همکاری آقایان حسین میرزائی (مجری طرح، پژوهشگر پژوهشکده‌ی آمار)، محمد غلامی (کارشناس دفتر حساب‌های اقتصادی مرکز آمار ایران) و خانم‌ها فریده باقری (عضو هیئت علمی گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی)، سپیده صالحی (کارشناس دفتر حساب‌های اقتصادی مرکز آمار ایران) و مهرانوش قاسمی (کارشناس دفتر اجتماعی و اقتصادی خانوار مرکز آمار ایران) به انجام رسیده است که از همه آن‌ها سپاسگزاری می‌شود.

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه:	۱
فصل اول: کلیات طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار	۵
(۱-۱) مقدمه	۷
(۲-۱) تاریخچه اجرای طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار	۷
(۳-۱) معرفی طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار	۱۳
فصل دوم: کاربرد اقلام طرح هزینه و درآمد خانوار در تهیه شاخص‌های توسعه هزاره	۱۹
(۱-۲) مقدمه	۲۱
(۲-۲) اهداف توسعه هزاره	۲۱
(۳-۲) دوره توالی	۲۳
(۴-۲) جمع‌آوری داده‌ها	۲۳
(۵-۲) شاخص‌های توسعه هزاره	۲۴
(۶-۲) جمع‌بندی	۲۷
فصل سوم: کاربرد اقلام طرح هزینه و درآمد خانوار در تهیه شاخص‌های فقر	۲۹
(۱-۳) مقدمه	۳۱
(۲-۳) دلایل اندازه‌گیری فقر	۳۱
(۳-۳) مراحل اندازه‌گیری فقر	۳۳
(۴-۳) تعریف خط فقر	۳۴
(۵-۳) انواع خط فقر	۳۵
(۶-۳) روش‌های محاسبه خط فقر مطلق	۳۵
(۷-۳) جمع‌بندی	۳۸

۳۹	فصل چهارم: کاربرد اقلام طرح هزینه و درآمد خانوار در تهیه شاخص قیمت مصرف‌کننده
۴۱	۱-۴) مقدمه
۴۱	۲-۴) مفهوم و قلمرو شاخص CPI
۴۲	۳-۴) کاربردهای شاخص CPI
۴۳	۴-۴) تعریف شاخص قیمت و حجم
۴۳	۵-۴) شاخص‌های لاسپیرز و پاشه
۴۶	۶-۴) ارتباط بین شاخص‌های لاسپیرز و پاشه
۴۸	۷-۴) محاسبه ضرایب اهمیت کالا و خدمات مشمول شاخص CPI شهری
۵۰	۸-۴) جمع‌بندی
۵۱	فصل پنجم: کاربرد اقلام طرح هزینه و درآمد خانوار در تهیه اقلام حساب‌های فصلی و برآوردهای زودرس
۵۳	۱-۵) مقدمه
۵۳	۲-۵) اهداف حساب‌های ملی فصلی
۵۶	۳-۵) حساب‌های ملی فصلی به صورت سری زمانی
۵۷	۴-۵) برآوردهای زودرس
۵۷	۵-۵) منابع آماری حساب‌های ملی فصلی
۵۹	۶-۵) منابع آماری فصلی به عنوان شاخص‌های کمکی
۵۹	۷-۵) روش فصلی سازی دتتون
۶۳	۸-۵) استفاده از هزینه و درآمد خانوار برای محاسبه حساب‌های فصلی و برآوردهای زودرس
۶۷	۹-۵) جمع‌بندی
۶۹	فصل ششم: کاربرد اقلام طرح هزینه و درآمد خانوار در تهیه اقلام حساب‌های ملی
۷۱	۱-۶) مقدمه
۷۱	۲-۶) سابقه تهیه و تدوین آمارهای حساب‌های ملی
۷۲	۳-۶) سیستم حساب‌های ملی

۷۴	۶-۴) کاربرد سیستم حساب‌های ملی
۷۴	۶-۵) برخی مفاهیم اساسی حساب‌های ملی
۷۷	۶-۶) طبقه‌بندی بین‌المللی استاندارد کلیه رشته فعالیت‌های اقتصادی
۷۸	۶-۷) جایگاه طرح هزینه و درآمد خانوار در تهیه و تدوین حساب‌های ملی
۹۱	۶-۸) جمع‌بندی
۹۳	جمع‌بندی نهایی
۹۹	پیوست
۱۰۷	منابع و مأخذ

مقدمه

نتایج حاصل از طرح هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی کاربردهای اساسی و متنوعی در زمینه‌های مختلف از جمله تأمین اطلاعات مورد نیاز حساب‌های ملی و منطقه‌ای، بررسی توزیع درآمد، امکانات و تسهیلات خانوار، بررسی خط فقر، بررسی الگوی مصرفی خانوار، تعیین ضرایب اهمیت کالاها و خدمات مورد مصرف خانوارها به منظور محاسبه‌ی شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی و ارزیابی اثرات سیاست‌های اقتصادی در زمینه تأمین عدالت اجتماعی و توسعه اقتصادی دارد. اجرای طرح هزینه و درآمد خانوار با توجه به ابعاد گسترده آن از نظر تعداد خانوارهای نمونه، حجم پرسشنامه، زمان مورد نیاز برای تکمیل پرسشنامه، ضرورت اجرای آزمایشی روش‌های جدید جمع‌آوری اطلاعات و دیگر انواع مطالعات برای ارتقاء کیفیت اطلاعات حاصل و همچنین ضرورت وجود نیروی انسانی متخصص برای اجرای دقیق و صحیح طرح، بار مالی سنگینی برای مرکز آمار ایران به دنبال دارد لذا ضروری است وضعیت اجرا یا عدم اجرای این طرح و توالی زمانی مناسب آن مورد بررسی دقیق و بنیادی قرار گیرد تا زمینه برای سرمایه‌گذاری‌های لازم برای اجرای صحیح‌تر و دقیق‌تر آن فراهم گردد. از این رو طرح پژوهشی حاضر به دنبال مطالعه‌ی عمیق و بنیادی در خصوص فاصله زمانی مناسب برای اجرای طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی می‌باشد.

با توجه به این موضوع که تاکنون راهبرد اصلی در اجرای طرح هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی اصلاح و بهبود اجرای مستمر این طرح و نتایج آن بوده و موضوع عدم اجرا یا اجرای غیر مستمر آن در دستور کار دفاتر مربوطه قرار نگرفته است، بنابراین هیچ‌گاه مطالعه‌ای در خصوص تغییر توالی زمانی فعلی اجرای طرح هزینه و درآمد خانوار صورت نگرفته است. از مطالعات انجام شده در خصوص طرح هزینه و درآمد خانوار می‌توان به طرح «مقایسه دو شیوه اطلاع‌گیری از هزینه و درآمد خانوار» در مرکز آمار ایران و طرح‌های پژوهشی «طرح موضوعی پیشنهادی برای آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار (شهری)» و «ارائه راهکارهای مناسب برای تولید آمارهای درآمد خانوار» در پژوهشکده‌ی آمار اشاره نمود. هر سه این مطالعات برای بهبود کیفیت نتایج طرح مذکور صورت گرفته است.

در خصوص سابقه و توالی اجرای طرح هزینه و درآمد خانوار در دیگر کشورها با توجه خاص بر تأمین نیازهای حساب‌های ملی به‌طور نمونه می‌توان به کشور ژاپن، به‌عنوان یکی از کشورهای آسیایی پیشرو در

آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار اشاره نمود که طرح خود را با نام (FIES) از سال ۱۹۴۶ میلادی آغاز نموده و تاکنون به صورت ماهیانه اجرا کرده است. این کشور از نتایج این طرح در تولید اقلام حساب‌های ملی خود استفاده می‌نماید. همچنین می‌توان از کشور استرالیا نام برد که در آن دو نوع طرح آمارگیری اجرا می‌شود. طرح آمارگیری از هزینه خانوارها (HES) که در سال‌های ۷۵-۱۹۷۴، ۷۶-۱۹۷۵، ۱۹۸۴، ۸۹-۱۹۸۸، ۹۴-۱۹۹۳، ۹۹-۱۹۹۸ و ۰۳-۲۰۰۴ اجرا شده است و طرح آمارگیری از درآمد و مسکن (SIH) که برای بیش‌تر سال‌ها محاسبه شده است و از سال ۲۰۰۴ به بعد هر ۲ سال یک‌بار اجرا می‌شود. در این کشور در محاسبات مربوط به حساب‌های ملی از داده‌های طرح HES استفاده می‌شود. داده‌های این طرح منبع عمده برای محاسبه هزینه مصرف‌نهایی خانوار محسوب می‌شود. همچنین برای محاسبه تشکیل سرمایه ثابت ناخالص و درآمد اجاره ناخالص از داده‌های این طرح استفاده می‌شود. در کشور هلند از سال ۱۹۷۸ آمارگیری از بودجه خانوار توسط مرکز آمار آن به صورت سالیانه صورت می‌گیرد. مقادیر بدست آمده به صورت یک متوسط سرانه گزارش می‌شود. این اطلاعات در تولید حساب‌های ملی در بخش کالاها و خدمات مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این کشور واحد حساب‌های ملی آمارگیری جداگانه‌ای از هزینه‌های مصرف‌کنندگان انجام می‌دهد. نتایج این دو طرح معمولاً متفاوت از یکدیگر است. علت آن این است که آمارگیری از بودجه خانوار صرفاً خانوارهای خصوصی را پوشش می‌دهد در حالی که در طرح هزینه‌های مصرف‌کنندگان خانوارهای دسته جمعی نیز پوشش داده می‌شوند. علاوه بر این تعاریف مورد استفاده در حساب‌های ملی تا حدودی متفاوت از تعاریف طرح بودجه خانوار می‌باشد. در واقع طرح بودجه خانوار یک طرح تکمیلی برای طرح هزینه‌های مصرف‌کنندگان محسوب می‌شود که اطلاعات اضافی را راجع به خانوارها در اختیار می‌گذارد.

با توجه به هدف این مرحله از تحقیق و این‌که بررسی سوابق کشورهای که به صورت سالیانه این طرح را اجرا می‌نمایند نتوانست اطلاعات مفیدی در اختیار این پژوهش قرار دهد، تصمیم گروه پژوهشی بر این شد که از زاویه نیازسنجی کاربران به این طرح توجه شود. از مهم‌ترین کاربران این طرح در مرکز آمار ایران می‌توان به ترتیب به دفتر حساب‌های اقتصادی، دفتر شاخص قیمت‌ها و دفتر آمارهای اجتماعی-اقتصادی اشاره نمود. در این گزارش چگونگی استفاده این دفاتر از اقلام طرح هزینه و درآمد خانوار به تفصیل مورد بحث قرار می‌گیرد. در هر بخش تلاش می‌شود تا به سؤالاتی از این دست که در

صورت عدم اجرای سالیانه طرح هزینه و درآمد خانوار چه مشکلاتی برای دفتر مربوطه در تولید اقلام آماری به وجود خواهد آمد و آیا در کوتاه مدت می‌توان این اقلام را از منابع آماری دیگر تأمین نمود یا خیر، پاسخ مناسب داده شود. تلاش گروه پژوهشی برای ارزیابی نظرات کاربران بیرونی بدلیل عدم ثبت اطلاعات مربوط به کاربران در مرکز آمار ایران به نتیجه نرسید.

فصول این گزارش برحسب نیازها و کاربردهای اقلام طرح هزینه و درآمد خانوار تهیه و تدوین شده است. در فصل اول کلیات اجرای طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار ارائه شده است. در فصول دوم تا ششم به ترتیب کاربرد اقلام طرح هزینه و درآمد خانوار در تولید شاخص‌های فقر، شاخص‌های توسعه هزاره، شاخص قیمت مصرف‌کننده، اقلام حساب‌های فصلی و اقلام حساب‌های ملی مورد بحث قرار گرفته و در نهایت یک جمع‌بندی از مطالب ۶ فصل ارائه شده است.

فصل اول:

کلیات اجرای طرح آمارگیری
از
هزینه و درآمد خانوار

۱-۱) مقدمه

فصل نخست گزارش حاضر به بررسی محتوایی طرح هزینه و درآمد خانوار می‌پردازد. آشنایی با اهداف، روش تهیه اقلام هزینه و درآمد خانوار، دامنه‌ی اجرا، تعداد نمونه، مراحل بازنگری به خواننده کمک می‌نماید تا در تحلیل اهمیت و کاربرد این اقلام در بخش‌های دیگر مرکز آمار ایران نگاه واقع بینانه‌تری داشته باشد.

۲-۱) تاریخچه اجرای طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار

آمارگیری از بودجه خانوار برای اولین بار در ایران توسط بانک ملی ایران در سال ۱۳۱۴ هجری شمسی انجام شد. این آمارگیری در مناطق شهری کشور و در مناطقی که بانک ملی وجود داشت برای خانوارهایی که دارای حداقل یک فرد باسواد بودند انجام گرفت. تعداد نمونه‌های این طرح ۶۱۷ خانوار شهری بود که ۲۹۸ خانوار نمونه آن از ۷ شهر بزرگ (دارای جمعیت بیش از ۵۰ هزار نفر) و ۳۱۹ خانوار آن از ۳۱ شهر کوچک (دارای جمعیت کم‌تر از ۵۰ هزار نفر) انتخاب شده بود.

در سال ۱۳۳۸ هجری شمسی آمارگیری از بودجه خانوار برای اولین بار با تغییرات اساسی و بر اساس نمونه‌گیری سه مرحله‌ای (انتخاب شهر نمونه، بلوک نمونه و خانوار نمونه) توسط بانک ملی ایران انجام شد. در این آمارگیری علاوه بر ۱۰ شهر بزرگ (دارای جمعیت ۱۰۰ هزار نفر و بیش‌تر) ۲۲ شهر نمونه از میان ۱۷۶ شهر کوچک (دارای جمعیت بین ۵ تا ۱۰۰ هزار نفر) انتخاب شدند. پس از تأسیس بانک مرکزی ایران، آمارگیری از بودجه خانوار شهری به عهده بانک مرکزی ایران گذاشته شد. در سال ۱۳۴۲ طرح آمارگیری از بودجه خانوارهای روستایی کشور توسط اداره کل آمار عمومی وزارت کشور به اجرا درآمد.

هدف از اجرای طرح آمارگیری از بودجه خانوارهای روستایی، که برای اولین بار در این سال انجام گرفت، به دست آوردن کلیه اطلاعات ممکن از خانوار در تنظیم عناصر تشکیل دهنده حساب‌های اقتصادی در بخش خصوصی و در مقیاس وسیع بود. از هدف‌های عمده این طرح می‌توان به

برآوردهای مربوط به مصرف و تولید و تغییرات در موجودی‌ها و بالاخره پس انداز و سرمایه‌گذاری اشاره نمود.

اطلاعات جمع‌آوری شده از این طرح به شرح زیر بوده است:

- تعیین رابطه بین اعضای خانوار و وسعت خانوار
- شغل، فعالیت و سمت در شغل شاغلین خانوار
- تابعیت افراد از لحاظ مخارج
- هزینه کل خانوار
- ترکیب هزینه خانوار بر مبنای مقدار و ارزش هزینه‌های خوراکی و غیر خوراکی و طبقات مختلف هزینه از قبیل هزینه‌های مربوط به تعلیمات، تفریحات، بهداشت، پوشاک و غیره و عناصر تشکیل دهنده مصرف شامل مواد خوراکی خانوار بر مبنای مقدار و ارزش مواد خریداری و غیر خریداری (خود مصرفی) خانوار
- تولیدات کشاورزی خانوار
- تولیدات غیر کشاورزی خانوار
- ارزیابی خدمات انجام شده توسط اعضای خانوار
- تغییرات در میزان دیون و مطالبات خانوار
- سرمایه‌گذاری خانوار

اطلاعات مورد نیاز طرح در این سال از طریق مصاحبه مستقیم با زنان خانه‌دار خانوار (در مورد کالاهای مصرفی) و رئیس خانوار (در مورد درآمد و تولید) جمع‌آوری شده است.

به علت این که در آن زمان روستاها اقتصاد بسته‌ای داشته و اقتصاد پولی در آن، به ندرت رواج یافته بود، بدست آوردن مقدار مصرف کالاهای خوراکی، از طریق اندازه‌گیری مستقیم و توزین صورت می‌گرفت. انتخاب روستاهای نمونه بر اساس روش احتمال متناسب با جمعیت روستاها از طریق روش سیستماتیک صورت گرفته بود. در کلیه استان‌های کشور به تناسب تعداد روستا و جمعیت روستانشین تعدادی روستای نمونه به نسبت جمعیت آن‌ها انتخاب می‌شد.

بر اساس محاسبات انجام شده سال ۱۳۳۸ و با استفاده از اطلاعات به دست آمده از نتایج آمارگیری‌های کشاورزی شهرستان زنجان و استان خوزستان، تعداد ۶۰۰ روستای نمونه با خطای نمونه‌گیری حدود ۵ درصد برای کل کشور انتخاب شدند. لیکن به علت عدم وجود امکانات و وسایل تعداد نمونه‌ها به نصف تقلیل داده شد و فقط ۳۰۰ روستا به عنوان نمونه برای آمارگیری انتخاب شدند.

پس از اجرای آمارگیری و محاسبات انجام شده مشخص شد که ۳۰۰ روستای نمونه برای کل کشور کافی بوده است. این آمارگیری که در دو فصل سال ۱۳۴۲ انجام شد نمی‌توانست گویای مصرف خانوارها در طول سال باشد. در سال ۱۳۴۴ با تأسیس مرکز آمار ایران، وظیفه آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار به عهده مرکز آمار ایران گذاشته شد. در این سال روستاهای کشور به هشت طبقه تقسیم و آمارگیری از ۱۹۱ روستای نمونه در دو فصل پائیز و زمستان اجرا شد. در سال ۱۳۴۵ تعداد روستاهای نمونه به ۱۰۸۸ روستا افزایش یافت.

از سال ۱۳۴۷ به بعد، علاوه بر آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای روستایی هزینه و درآمد خانوارهای شهری نیز همزمان با مناطق روستایی انجام شده است. در همین سال طرح آمارگیری بودجه خانوار بانک مرکزی ایران نیز در ۳۲ شهر (شامل تهران، ۹ شهر بزرگ و ۲۲ شهر کوچک) اجرا شد. تعداد نمونه‌های این طرح در سال‌های مختلف در جداول (۱-۱) تا (۳-۱) آمده است:

جدول (۱-۱) تعداد نمونه‌های شهری و روستایی ۱۳۴۲-۱۳۴۹ مرکز آمار ایران

سال	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹
تعداد نمونه شهری	*	*	*	*	*	۳۷۱۹	۴۳۰۱	۶۰۴۸
تعداد نمونه روستایی	۸۲۳	۱۵۷۰	۱۰۱۵	۲۹۸۱	۱۱۵۶۹	۸۳۰۶	۷۴۰۸	۳۷۷۲

جدول (۲-۱) تعداد نمونه‌های شهری و روستایی ۱۳۵۰-۱۳۵۷ مرکز آمار ایران

سال	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷
تعداد نمونه شهری	۱۵۱۶۶	۱۵۴۷۶	۹۳۷۱	۷۹۴۰	۷۸۸۰	×	۱۳۵۸۸	×
تعداد نمونه روستایی	۱۴۳۴۳	۱۴۳۵۸	۹۳۶۱	۳۳۵۰	۳۵۹۹	۷۱۴۱	۱۴۸۷۳	۱۰۷۷۵

جدول ۳-۱) تعداد نمونه‌های شهری و روستایی ۱۳۵۸-۱۳۶۵ مرکز آمار ایران

سال	۵۸	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵
تعداد نمونه شهری	۹۴۲۹	۱۲۸۹۴	×	۱۴۶۱۷	۱۴۷۴۷	۱۴۷۲۸	۱۳۹۷۶	۲۷۴۸
تعداد نمونه روستایی	۱۰۰۱۲	*	*	۱۲۱۴۹	۱۲۴۴۰	۱۲۴۲۰	۱۳۵۸۷	۳۰۱۵

جدول ۴-۱) تعداد نمونه‌های شهری و روستایی ۱۳۶۶-۱۳۷۳ مرکز آمار ایران

سال	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵
تعداد نمونه شهری	۲۷۴۸	۳۹۸۷	۵۴۹۲	۹۰۹۵	۹۱۶۸	۹۲۵۰	۶۷۷۵	۱۲۱۱۶	۲۰۲۴۵	۱۱۰۰۰
تعداد نمونه روستایی	۳۰۱۸	۲۳۳۱	۶۰۲۸	۹۳۴۸	۹۵۰۴	۹۴۲۱	۵۹۹۴	۷۷۹۳	۱۶۴۰۵	۱۱۰۰۰

جدول ۵-۱) تعداد نمونه‌های شهری و روستایی ۱۳۷۴-۱۳۸۱ مرکز آمار ایران

سال	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰	۸۱	۸۲	۸۳	۸۴
تعداد نمونه شهری	۱۰۹۶۸	۸۳۳۰	۱۲۷۸۵	۱۲۳۵۰	۱۲۳۵۰	۱۵۱۳۵	۱۰۹۷۰	۱۱۶۲۵	۱۲۹۲۵
تعداد نمونه روستایی	۱۱۰۰۰	۹۲۲۵	۱۴۷۸۰	۱۴۶۴۵	۱۴۶۳۵	۱۷۰۶۰	۱۲۱۷۵	۱۲۹۳۰	۱۳۹۷۵

اجرای طرح‌های آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی توسط مرکز آمار ایران به چند دوره به شرح زیر تقسیم می‌شود.

دوره اول: از سال ۱۳۴۲ تا ۱۳۴۷

در این دوره فقط هزینه‌های خانوارهای روستایی در کل کشور جمع‌آوری و استخراج شده است.

دوره دوم: از سال ۱۳۴۷ تا ۱۳۵۵

در این دوره هزینه خانوارهای شهری و روستایی به طور جداگانه و در سطح کل کشور جمع‌آوری، استخراج و منتشر شده است. توضیح این‌که در این دوره در سال ۱۳۵۵ آمارگیری از مناطق شهری انجام نشده است.

دوره سوم: از سال ۱۳۵۶ تا ۱۳۶۴

در این دوره هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی به طور جداگانه در سطح هر یک از استان‌ها و نیز کل کشور جمع‌آوری، استخراج و منتشر شده است. توضیح این‌که در این دوره در سال ۱۳۵۷ آمارگیری از مناطق شهری و در سال‌های ۱۳۵۹ و ۱۳۶۰ آمارگیری از مناطق روستایی انجام نشده است.

دوره چهارم: از سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۶۷

در این دوره هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی به طور جداگانه و در سطح کل کشور جمع‌آوری، استخراج و منتشر شده است. در این دوره به دلیل شاخص قرار دادن استان سیستان و بلوچستان به عنوان شاخص مناطق محروم تعداد نمونه‌های استان سیستان و بلوچستان طوری انتخاب شد که در حد استان برای خانوار نمونه شهری و روستایی و در تعدادی از صفات بهینه باشد. اطلاعات عمده و اساسی در سطح این استان در نشریه سال ۱۳۶۷ منتشر شده است.

دوره پنجم: سال ۱۳۶۸

در این دوره هزینه و درآمد خانوارهای شهری و روستایی در سطح کل کشور و نیز استان‌های چهارمحال و بختیاری، مرکزی، همدان، آذربایجان غربی و کردستان جمع‌آوری و استخراج شده است.

دوره ششم: سال ۱۳۶۹

در این دوره دو تحول عمده در طرح هزینه و درآمد خانوار به شرح زیر رخ داده است:
- تغییر زمان آماری مربوط به هزینه‌های خوراکی که قبلاً به صورت ۲ روز گذشته (شهری) و روز گذشته (روستایی) بود، در این دوره زمان آماری برای هزینه‌های خوراکی به ماه گذشته تبدیل شد. علاوه بر آن، بر اثر تبدیل زمان آماری، در خانوارهای شهری بخش مربوط به هزینه‌های خوراکی که در دو قسمت و با دو زمان آماری متفاوت بود، در یک بخش و به صورت کامل ارائه شد و در خانوارهای روستایی، به جای مصرف در روز گذشته، هزینه در ماه گذشته منظور شد.

- تغییر روش: در سال ۱۳۶۹ برای اولین بار بخش‌های مربوط به هزینه‌های خوراکی و غیرخوراکی به صورت جداول سفید طراحی شدند. در این سال، مأمور با مراجعه به خانوار و خواندن هر یک از اقلام آماری هزینه از روی فهرستی که در اختیار داشت از پاسخگو تقاضا می‌کرد که در هر مورد مقدار